

על ההצגה

העלילה מתרחשת ברוסיה בשנות השבעים, השנים בהם ניהלה יהדות ברית המועצות מאבק עיקש לעלות לארץ ישראל.

נינה, רקדנית מפורסמת בלהקת הבולשוי ואלכס בן זוגה, פעיל במחתרת הציונית, עומדים בפני הכרעה חשובה בחייהם: הצלחה והגשמה אישית ברוסיה, או הסתכנות בניסיון לעלות לארץ ישראל?

אלא שהכול מתחיל להסתבך ברגע שקציני הק.ג.ב (השירות החשאי הרוסי) עולים על התא המחתרתי של אלכס ועל הקשר שלו עם נינה הרקדנית.

מכאן והלאה מסתבכת העלילה והמוצא היחיד הוא תכנון בריחה למערב, שמביא בסופו של דבר להגשמת החלום הציוני של אלכס ונינה.

המשתתפים

הקולונל - שלום שמואלוב

מיכאל האב - עמי ויינברג/עפרון אטקין

אולגה - ענת פדרשניידר

נינה - נגה שחר

אלכס - רפי עמר

וולודיה - אופיר וייל/ליאור גרטי

איש קגב, פעיל עלייה, כוריאוגרף, מלצר, צלם - הראל קלמרו

איש קגב, פעיל, צלם, הנספח האמריקאי דיוויד נורטון - אלון רונן

אורנה פורת
לילדים ולנוער

מסך הברזל

מחזה: דפנה אנגל
בימוי: חגית רכבי ניקוליבסקי

תפאורה: סבטלנה ברגר
תלבושות: יהודית אהרון
מוסיקה: אלדד לידור
כוריאוגרפיה: איריס לנה

הדרכה בסגנון הרומנטי ונעלי פוינט: אורנה קוגל
תאורה: מישה צרניבסקי, אינה מלקין

עיצוב: סטודיו מויר גלנר, צילום: יוסי צבקר

צילום ארכיון: פריץ כהן/לשכת העיתונות הממשלתית

"שליח את עמי..."

"שְׁלַח אֶת עַמִּי" הוא החלק הראשון והחוזר בציווי של ה' לפרעה, החוזר לאורך השליחויות של משה ואהרן לפרעה "שְׁלַח אֶת עַמִּי - וְיֵחָדְּרוּ לִי בְּמִדְבָּר" (שמות ה' 1).

המשפט הפך גם לסיסמת המאבק למען היתרי יציאה ליהודי הגולה ובעיקר - סיסמת מאבקם של יהודי ברית המועצות בשנות השבעים. ניצחון צה"ל במלחמת ששת הימים (תשכ"ז, 1967) הביא להתעוררות ציונית בקרב יהודי ברית המועצות, שזהותם היהודית וזיקתם לישראל דוכאו תחת השלטון הקומוניסטי. בכל רחבי העולם התגייסו יהודים - וגם לא יהודים - לתמיכה במאבקם של יהודי ברית המועצות.

תיאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער
רח' קלישר 48 ת"א, טל. 03-5106924
www.porat-theater.co.il

'מבצע חתונה'

בשנת 1970 התארגנה קבוצת יהודים שמנתה 16 איש, בראשות אדוארד קוזוצוב, לשם חטיפת מטוס ובריחה לפינלנד ומשם לשבדיה. אחד מחברי הקבוצה, מארק דימשיץ, היה טייס צבאי בעברו. תחת מסווה של טיסה לחתונה משפחתית גדולה, הם רכשו את כל הכרטיסים לטיסה מקומית. 11 גברים היו אמורים לעלות למטוס בשדה התעופה, להשתלט על הטייסים, ולפני ההמראה לאסוף חמש נשים נוספות שהסתתרו בקרבת המסלול: סילבה זלמנסון, אלפטינה דימשיץ ושתי בנותיה, ומרי חנוך. ב-15 ביוני הגיעה הקבוצה לשדה תעופה ליד לנינגרד ומיד נעצרה על ידי הק.ג.ב. חברי הקבוצה הואשמו בבגידה. דימשיץ, קוזוצוב ויוסף מנדלביץ נידונו ל-15 שנות מאסר. סילוה זלמנסון נידונה ל-10 שנים.

ק.ג.ב

הק.ג.ב היה ארגון הביון והמשטרה החשאית הראשי של ברית המועצות, בעל מבנה כמו של צבא, ומטרתו הייתה לפעול כנגד מי שנחשדו בפגיעה בברית המועצות ובמפלגה הקומוניסטית הסובייטית. הק.ג.ב לא היסס לענות את נחקריו ולהשתמש נגדם בשיטות כוחניות לחילוץ הודאות, כולל רצח בני משפחתם או הגלייתם לסיביר. החקירות נמשכו ברציפות במשך ימים ולילות ארוכים, ללא מזון או שינה. חלקם הגדול של אסירי ציון נודעו בעמידתם האיתנה מול ייסורי החקירה, ללא שנכנעו או מסרו פרטים על חבריהם הפעילים.

הגשמה אישית מול הגשמה לאומית

הדמויות המרכזיות במחזה מתמודדות עם הקונפליקט שבין הרצונות האישיים ובין המחויבות הלאומית. שני הדברים לעיתים עומדים בסתירה אחד לשני.

טבלה זו יכולה להיות בסיס לרו שיח עם התלמידים בעקבות הצפייה ועפ"י השאלה: **מה הקונפליקט שבו נתונה כל אחת מהדמויות הבאות וכיצד אתם הייתם פועלים במקומה?**

הגדרת קונפליקט - התנגשות בין שתי רצונות סותרים.

לקראת צפייה

ההצגה עוסקת באחת התקופות החשובות והמרתקות של העלייה הציונית לישראל, בה נתבע המושג "מסורבי עלייה".

הם נחשבו ללוחמי זכויות אדם וקיבלו את הכינוי "אסירי ציון".

בין הידועים שבאסירי ציון: נתן שרנסקי, אידה נודל, יוסיף מנדלביץ ויולי אדלשטיין.

בחוברת זו קיבצנו את המושגים החשובים שעולים מתוך ההצגה, כמו גם רעיונות נוספים לעיסוק בנושא שיעצים את העמקת הצפייה בהצגה:

1. מפגש בכיתה עם מסורב עלייה/אסיר ציון לשעבר, שיספר ויענה על שאלות.
2. הכנת כרזות שאפינו את מאבקם של עולי ברית המועצות.
3. היכרות עם התקופה ואנשיה באמצעות אתר האינטרנט "יהודי המאבק של התנועה היהודית הלאומית בברית המועצות". באתר: מאגר מידע, לקסיקון, סיפורים אישיים, סרטים ופעילות.

כתובת האתר: <http://bh.cet.ac.il/>

להקת הבולשוי והבלט של ג'יזל

להקת הבולשוי היא להקת הבלט הגדולה והמפוארת של ברית המועצות לשעבר, נחשבה לאחת הטובות בעולם והיוותה מקור גאווה לשלטון הסובייטי.

הבלט של ג'יזל, שחובר בפריס ב-1841 על-ידי קבוצת יוצרים, בוצע מספר פעמים על ידי להקת הבולשוי והוא נחשב לבלט החשוב והידוע ביותר של התקופה הרומנטית הראשונה. בבלט מוסיקה סוערת ועלילה המערבת את המציאות עם עולם המסתורין והפנטסיה. ג'יזל, בת-כפר צעירה, מתה משברון לב כשנודע לה כי אהובה עומד להינשא לאשה אחרת. הבלט מציג את הביקורת על החברה המעמדית, שאינה מאפשרת לשתי הדמויות הראשיות לממש את אהבתן.

אסירי ציון - מסורבי עליה

המושג אסירי ציון מתייחס ליהודים שחיו בברית המועצות ובמדינות אחרות כמו: מרוקו, אתיופיה ועוד שנכלאו בשל פעולתם למען העלייה לארץ ישראל. מקור המונח באמירתו של רבי יהודה הלוי - "ציון הלא תשאלי לשלום אסיריך".

ברית המועצות סירבה לאפשר את עלייתם של היהודים לארץ ישראל והם זכו לכינוי: מסורבי עלייה. אלה שפעלו באופן הפגנתי נגד הסרוב, נעצרו והפכו לאסירי ציון.

מסך הברזל

'מסך הברזל' הוא שם ההצגה והוא גם מונח שטבע וינסטון צ'רצ'יל בנאום שנשא ב-5 במרץ 1946, ובו תיאר את קו הגבול שחילק את אירופה לשני גושים: הגוש המזרחי הנשלט ע"י ברית המועצות, והגוש המערבי בהנהגת ארצות הברית, אותו לא יכלו לחצות תושבי המזרח.

בהצגה - 'מסך הברזל' הינו מטאפורה למסך התיאטרון והמחול, שיוצר הפרדה בין עולם הדיכוי של השלטון הרוסי, לבין הרצון להיות אדם חופשי.

דמות	רצון אישי	רצון לאומי	הקונפליקט
נינה - רקדנית בבלט בולשוי	רוצה להיות רקדנית מצליחה ומפורסמת. רוצה לממש את אהבתה לאלכס.	רוצה להצטרף לחלומה של אלכס לעלות לארץ ישראל.	נינה נמצאת בקונפליקט חריף בין ויתור על הצלחה ופרסום כרקדנית לבין מימוש זהותה הלאומית והקשר שלה עם אלכס
אלכס - פעיל עליה	רוצה לממש את אהבתו לנינה. רוצה לדאוג לאביו הזקן והחולה.	רוצה לממש את חלומה לחיות כיהודי חופשי וגאה בארץ ישראל.	הקונפליקט של אלכס הוא בין אהבתו לנינה ורצונו שתצליח כרקדנית ובין רצונו העז לעלות לישראל, ובכך גם לסייע לאביו להיפגש עם אחיו שנמצא שם.
מיכאל - אבא של אלכס	רוצה לפגוש את אחיו שמתגורר בישראל.	רוצה לחיות כיהודי בישראל. על רקע היותו ניצול שואה מתחדד הרצון לחיות בארצו של העם היהודי.	למיכאל אין קונפליקט. בדמותו של מיכאל מתמזגים הרצון האישי והלאומי בשאיפה להגיע לישראל.

